

Texttyp: Beskrivande text

Sex veckors kurs i liten grupp för åk 4–7, där eleverna beskriver något för läsare som inte har sett det

Skrivning · åk 4–7 · 60 minuter per pass, två pass i veckan · Två till tio elever

En kurs i sex veckor för två till tio elever i åk 4–7 som räknar upp det de ser när de beskriver. De lär sig beskriva så att läsaren ser det framför sig. Först beskriver de för yngre elever hur det ser ut där de äldre går, och sedan skriver de brev till någon som inte har sett det. Kursen hör till Texttyper i grupp.

Hör till	Texttyper i grupp		
Område	Skrivning	Årskurs	åk 4–7
Format	liten grupp, par	Tid	60 minuter per pass, två pass i veckan
Period	12 pass, omkring sex veckor	Grupp	Två till tio elever
Uppdaterad	28 oktober 2026		
Material	lappar, bladet Planen, kortet Läsarens frågor, bladet Barnets frågor, veckans texter, brevpapper och kuvert · allt material under Kursens material		

Så gör eleven: Tänk, Planera, Säg, Skriv

Här är fyra bilder ur filmen om de fyra stegen, som paren gör i vecka 2. En elev planerar en beskrivning av slöjdsalen till Noor, åtta år, som frågade hur den ser ut. Det är mentortextens plats och läsare, och i kursen väljer paren en annan plats. Noor är inte i rummet: hon syns i bilden eftersom paret tänker på henne. Filmen på metodens sida visar samma sak i rörelse.

Vem läser? Noor, 8 år.
Vad vill vi? När får vi svar? På besöket.

Det läsaren ska se, i ordning	Åt sidan

Hur ser den ut? Noor läser. Hon ska se slöjdsalen.

Noor, 8 år Eleven Läsare, annat par

1 • Tänk: vem läser? Noor undrar hur slöjdsalen ser ut.

Vem läser? Noor, 8 år.
Vad vill vi? När får vi svar? På besöket.

Det läsaren ska se, i ordning	Åt sidan
Noor ska se slöjdsalen framför sig	
Stor som två klassrum	
Hyvelbänkar i två rader	
Väggen med verktygen	Fönster

Den är stor som två klassrum.

Noor, 8 år Eleven Läsare, annat par

Vad liknar det?

3 • Säg: läsaren frågar vad det liknar. Det blir en lapp.

Vem läser? Noor, 8 år.
Vad vill vi? När får vi svar? På besöket.

Det läsaren ska se, i ordning	Åt sidan
Noor ska se slöjdsalen framför sig	
Hyvelbänkar i två rader	Vet Noor det redan?
Väggen med verktygen	Fönster

Åt sidan. Noor sa att där finns fönster.

Noor, 8 år Eleven Läsare, annat par

2 • Planera: eleven lägger lappen åt sidan, för Noor vet.

Vem läser? Noor, 8 år.
Vad vill vi? När får vi svar? På besöket.

Det läsaren ska se, i ordning	Åt sidan
Noor ska se slöjdsalen framför sig	
Stor som två klassrum	
Hyvelbänkar i två rader	
Väggen med verktygen	Fönster

Slöjdsalen är stor som två klassrum.

Noor, 8 år Eleven Läsare, annat par

4 • Skriv: eleven skriver det hen sa till läsaren.

Texttyp: Beskrivande text är en kurs för elever i åk 4–7 som behöver stöd i att skriva. När de beskriver något räknar de ofta upp det de ser, i en ordning som kunde vara vilken som helst och med ord som stor och fin. De tror att läsaren redan vet hur det ser ut, och läsaren får aldrig helheten. I kursen lär de sig beskriva något för en läsare som inte har sett det. En beskrivande text låter läsaren se hur något är, och den lyckas när läsaren ser det framför sig: vad det är och var, vad det liknar, vad hen ser först och sedan, och vad som skiljer det från annat. Kursen har två slags texter, två slags läsare och samma fyra steg. Det första slaget är

en beskrivning till ett yngre barn som undrar hur det ser ut där de äldre går och vad de gör där, och det andra är brev till någon i elevens liv.

På tavlan står tre rader: Vem läser? Vad vill vi? När får vi svar? På bordet ligger lappar, bladet Planen, kortet Läsarens frågor och bladet Barnets frågor, där barnet har ritat hur hen tror att det ser ut. Lapparna är små papperslappar, som du klipper ur arket Lapparna. På den första lappen skriver eleverna vad läsaren ska se. Är läsaren Noor, åtta år, kan det stå "Noor ska se slöjdsalen framför sig". På var och en av de andra skriver de en del av det läsaren ska se, med några ord: "Väggen med verktygen". Vid varje lapp frågar de sig om läsaren redan vet det, och svaret tar de ur det barnet sa och ritade. Det läsaren redan vet lägger de i rutan Åt sidan på bladet Planen. Minst en lapp hamnar där, och den som lägger den säger varför. De andra lapparna lägger de på Planen i den ordning läsaren ska se dem.

Eleven lär sig genom att höra dig tänka högt och sedan göra likadant. Du frågar som läsaren, säger dina val högt och lämnar över till eleven. Det eleven ska ta över är att välja för läsarens skull och säga valet högt: "Fönstren lägger jag åt sidan. Noor sa själv att där finns fönster." Eleven gör varje text med samma fyra steg, Tänk, Planera, Säg och Skriv. I steget Säg beskriver eleven för en läsare ur ett annat par. Läsaren ritar det hen hör och frågar det hen inte kunde rita, och svaret blir en ny lapp och sedan en mening i texten. Eleven är också själv läsare av något hen inte har sett: din beskrivning av lärarrummet, kamratens beskrivning av sin sak och läsarens svar på brevet. Då märker eleven vad en läsare behöver. Mitt i skrivandet möter eleven andras texter och väljer vad hen använder, och efter texten skriver hen vad hen tar med sig till nästa text.

Kursens läsare har inte sett det eleven beskriver. De första är yngre barn, och eleven är den som vet hur det ser ut och minns vad hen själv inte visste i barnets ålder. I vecka 1 kommer ett barn till varje par, ställer sina frågor och ritar hur hen tror att det ser ut. I vecka 2 beskriver paret en plats i skolan för barnet, i var sin text, och barnens lärare läser sedan texterna för barnen, som ritar det de ser framför sig. I vecka 3 kommer barnen på besök med sina teckningar och ser platsen på riktigt. De andra läsarna är personer i elevens eget liv, som en släkting eller en vän som har flyttat. Till dem skriver eleven två brev, ett om skolan och ett om en sak, en plats eller ett djur i sitt liv. Brevet går med posten från skolan. Svaren på brevet om skolan öppnar eleverna i det sista passet, och svaren på det egna brevet när gruppen samlas efter kursen.

De sex veckorna går från att du visar till att eleven skriver själv. I vecka 1 skriver eleven en kort text utan stöd, som ni lägger bredvid en ny i vecka 6. I vecka 2 visar du hur du planerar och skriver en beskrivning, och paren gör efter dig. I vecka 3 skriver gruppen en text tillsammans, i vecka 4 planerar paren brevet om skolan, och i vecka 5 planerar och skriver var och en sitt eget brev. I vecka 6 läser gruppen två uppgifter som liknar provens, så att eleven känner igen när en uppgift ber om en beskrivning. I vecka 1, 3 och 4 jämför ni två texter där en sak skiljer och frågar vad de gör för läsaren. Det som gäller alla kurser i serien står i Texttyper i grupp: vilka eleverna är, hur du tänker högt, vad du gör när en elev fastnar och vad kurserna bygger på.

Så fungerar insatsen

Två till tio elever har tolv pass om 60 minuter, två i veckan under omkring sex veckor. Eleven gör varje text med fyra steg, Tänk, Planera, Säg och Skriv: hen säger vem som läser, väljer det läsaren behöver se, beskriver för en läsare som ritar och frågar, och skriver. Du tar bort stödet vecka för vecka: du visar, gruppen skriver tillsammans, paren planerar och var och en skriver sin egen text. Beskrivningen från vecka 2 går till ett yngre barn, och breven till någon i elevens liv. De korta texterna i pass 1 och 11, elevens diagram över kortets frågor och det du hör visar om kursen hjälper.

Så sätter du ihop gruppen

Kursen är för elever i åk 4–7 som räknar upp det de ser när de beskriver och skriver ord som stor och fin, så att läsaren aldrig får helheten. Eleven behöver kunna säga vad hen ser och få ned läsbara meningar för hand, på dator eller genom att diktera. Den som redan ger läsaren helheten och det som skiljer får inte ut mycket av kursen, och den vars största hinder är stavningen behöver stöd i stavning vid sidan av kursen. Gruppen har två till tio elever. Du sätter ihop paren efter vem som stöttar vem. Med udda antal blir ett av paren tre, och med två elever är du läsare åt dem.

Tre saker att hålla fast vid

Nämn läsaren före första ordet, i varje text. Läsaren avgör vad som ska med. Lägg något åt sidan eller lägg till något för läsarens skull, och säg varför, så att valet hörs och syns på pappret. Kör fast högt, och säg vad du gör då. Eleven behöver höra att också du fastnar och hur du tar dig vidare. De tre sakerna ska först höras från dig och sedan från eleven, och det är dem du lyssnar efter.

Läsaren frågar, och eleven svarar

När eleven planerar och beskriver, svarar hen på fyra frågor som en läsare ställer. Frågorna står på kortet Läsarens frågor, som du delar ut i pass 2.

Läsaren frågar	Eleven	Du säger
Vad är det, och var?	Säger vad det är och var det finns, först i texten	<i>"Vad måste läsaren veta innan hen kan se något framför sig?"</i>
Vad liknar det?	Jämför storlek, form eller ljud med något läsaren känner till	<i>"Stor som vad? Vad har Noor sett som liknar det?"</i>
Vad ser jag först, och sedan?	Tar delarna i den ordning läsaren ser dem, till exempel från dörren och in	<i>"Var står läsaren när hen börjar titta?"</i>
Hur vet jag att det är just den?	Säger det som bara den här har, med exakta ord	<i>"Vad kunde läsaren blanda ihop den med? Vad har bara den här?"</i>

Svaren på fråga 1 och 2 ger läsaren helheten, och det övar ni i pass 6. Svaret på fråga 4 ger det som bara den här har, och det övar ni i pass 8. Fråga 3 övar ni varje gång eleverna lägger lapparna i ordning.

De sex veckorna

Varje vecka har två pass. Kursen har två slags läsare: i vecka 1 till 3 ett yngre barn, och i vecka 4 till 6 någon i elevens liv som får ett brev.

Vecka	Det som händer	Eleven skriver	Texten går till
<u>Vecka 1</u> <u>Läsaren</u>	Pass 1: en kort text, och Två texter, vecka 1: Skåpet. Pass 2: frågestunden med barnen, och texten Slöjdsalen.	En kort text	Dig

Vecka	Det som händer	Eleven skriver	Texten går till
Vecka 2 Du visar	Pass 3: du beskriver lärarrummet, och alla ritar. Paren planerar. Pass 4: fotot av lärarrummet bredvid teckningarna, och var och en skriver klart.	En beskrivning till sitt barn	Barnet
Vecka 3 Gruppens text	Pass 5: dina två versioner av elevernas början, och gruppen skriver till barnen. Pass 6: helheten först, och besöket.	En fortsättning på gruppens text, och mer i sin egen	Barnen, med sina teckningar
Vecka 4 Parens text	Pass 7: texten Brevet om Kaos, och paren planerar. Pass 8: det som bara den här har.	Ett brev om skolan	Någon i elevens liv
Vecka 5 Egen text	Pass 9: dina två versioner, och eleven planerar sitt brev. Pass 10: saken bredvid kamratens teckning, och eleven skriver klart.	Ett eget brev	Någon i elevens liv
Vecka 6 Svaren	Pass 11: en ny kort text, och Uppgifter, vecka 6, med två uppgifter som liknar provens. Pass 12: svaren på breven, och det egna brevet går iväg.	En kort text, och mer i sitt brev	Dig, och läsarna av breven

Läsarna i vecka 1 till 3 är yngre barn, och du bokar deras klass före pass 2, helst en vecka före kursen (se Var hittar du texterna och läsarna?). Hur du tar bort stödet står i Texttyper i grupp.

Ett pass i sex delar

Fem av passen, pass 4 och pass 6 till 9, har samma sex delar. I delarna Tänk och planera, Säg och Skriv gör eleverna de fyra stegen. En text tar oftast två pass. Tabellens minuter gäller pass 7, där eleverna planerar,

beskriver och börjar skriva. De andra fyra har samma delar med andra minuter, och alla passens minuter står på veckans sida.

Förbered dig genom att läsa veckans sida under Till läraren: veckorna. Där står dagens mening, vad du visar och vad du ska lägga märke till, och passets minuter. Minuterna är hållpunkter: det tar tid att komma i gång, och Skriv är lång för att passet ska ha luft.

Läs som läsaren 0–5 min	Visa och pröva 5–15 min	Tänk och planera 15–27 min	Säg 27–33 min	Skriv 33–57 min	Läs upp 57–60 min
Gemensamt · Hela gruppen, med dig vid tavlan	Läraren visar · Du tänker högt, och gruppen gör likadant	I par · Två och två, med var sin text			Gemensamt igen · Två elever berättar om ett val

Del	Rutinen i 6 delar		Så leder du det
Före passet	Skriv tavlans tre rader och dagens mening, om passet har en. Lägg fram lappar, pennor, bladet Planen, kortet Läsarens frågor, halva A4 och mapparna. Välj två eller tre elever som du lyssnar särskilt på.		
Läs som läsaren 0–5 min	1. En elev läser dagens mening som läsaren. Alla skriver en ny mening, och ni lägger dem bredvid varandra. Var och en gör sin bättre.		Fråga "Vad ser du framför dig? Vad undrar du?" och sedan "Vilken mening ger läsaren mest? Varför?" Den som inte hinner skriva säger sin mening.
Visa och pröva 5–15 min	2. Du visar det som står på veckans sida. Gruppen säger vad de hörde och prövar samma sak en gång tillsammans.		Skriv på tavlan vad ni övar på, och visa bara det. Fråga "Vad hörde ni mig säga?" Lägg undan texterna före Skriv.
Tänk och planera 15–27 min	3. Eleven läser bladet Mitt mål. Paret säger vem som läser. På lappar skriver de vad läsaren ska se. Det läsaren redan vet lägger de åt sidan, och resten lägger de i ordning.		Fråga "Vem läser?" och vid varje lapp "Vet läsaren det redan? Hur vet du det?" Fråga sist "Vad ser läsaren först?"
Säg 27–33 min	4. Två par sätter sig ihop. Skribenten beskriver för en läsare ur det andra paret. Läsaren ritar bara det hen hör och frågar det hen inte kunde rita.		Säg till skribenten "Det du svarade nu ska med i texten." Svaret blir en ny lapp. Kan skribenten inte svara, tar paret reda på det vid platsen.
Skriv 33–57 min	5. Var och en skriver efter planen, på varannan rad. Den som är klar läser texten som läsaren, med kortet, och skriver in det läsaren saknar.		Säg "Skriv det du sa." Läs en mening över axeln och ställ en enda fråga ur kortet. Rätta inte nu. Den som inte kommer i gång får starthjälp: "Jag hjälper dig med första meningen."
Läs upp 57–60 min	6. Två elever läser en mening ur sin text och berättar om ett val.		Fråga efter ett val: "Vilken lapp lade du åt sidan? Varför?" När en text är klar skriver eleven vad hen tar med sig.
Efter passet	Fäst lapparna på bladet Planen. Fyll i fältet Till nästa pass på bladet Det jag hör.		

Tavlans tre rader är frågorna om läsaren: Vem läser? Vad vill vi? När får vi svar? Vid den första skriver du vem som läser. Svaret på den andra står på den första lappen. Vid den tredje skriver du när läsaren svarar: på besöket, i nästa pass eller när svaret på brevet kommer. Dagens mening tar du aldrig ur en elevs egen text. Har läsaren i Säg varit på platsen, ritar hen ändå bara det hen hör, och när hen har ritat säger hen en sak hen vet finns där men inte fick höra. De tre svarsraderna är läsarens svar, och de står på kortets andra sida: Nu vet jag, Det här ser jag framför mig och Nu undrar jag.

Arbetsform: gemensamt, läraren visar, i par, gemensamt igen

I delen Säg sätter sig två par ihop, och läsaren kommer ur det andra paret. De två som beskriver gör det samtidigt, var och en för sin läsare. Blir ett par över, är du läsare åt det paret, och åt ett annat par nästa gång. Så blir det i varje pass när gruppen har två, tre, sex, sju eller tio elever. Då skriver du på bladet Det jag hör vad det paret säger. Är en i paret borta, blir kamraten den tredje i ett annat par. I pass 9 har var och en sin egen plan, och då är kamraten läsaren, som aldrig har sett elevens sak. I ett par med tre elever beskriver en elev i pass 3 och 7. I pass 4 och 8 beskriver de två andra i trion efter varandra för samma läsare, och trion och läsaren tar då sex minuter från Skriv. I pass 6 och 9 beskriver alla tre i trion, och trion och läsaren tar då fyra minuter från Skriv. Paren är desamma hela kursen, och paret får planera på sitt starkaste språk.

Efter kursen: Uppgift 1

Del	Så gör du
Förberedelse <i>Före passet</i>	Ta fram svaren på de egna breven, ditt svar på den korta texten från pass 11 och elevens mål från pass 12. Skriv ut elevens sida av Uppgifter, vecka 6. Lägg fram den, lappar, bladet Planen, kortet Läsarens frågor, halva A4 och mapparna.
Svaren på de egna breven <i>0–15 min</i>	Var och en läser svaret på sitt eget brev högt eller berättar om det. Den som inte har fått svar läser sitt brev och dina svarsrader.
Ditt svar och målet <i>15–20 min</i>	Eleven läser ditt svar på den korta texten från pass 11 och sitt mål från pass 12.
Tänk och planera <i>20–30 min</i>	Eleven säger vem som läser. Sedan planerar hen Uppgift 1.
Säg <i>30–36 min</i>	Eleven beskriver för kamraten, som är läsaren.
Skriv <i>36–52 min</i>	Eleven skriver Uppgift 1 efter bladet Planen.
Stapeln Efter kursen <i>52–60 min</i>	Eleven fyller i stapeln Efter kursen i diagrammet Mina texter.

Exempel: så går pass 7 till

Gruppen:

Fyra elever i åk 5 går kursen. Det är vecka 4 och pass 7. Paren är Linnea och Adam, och Sami och Wilma. I pass 6 kom Ebba och Hugo i 2A på besök med sina teckningar. I dag börjar eleverna på brevet. Läraren lyssnar särskilt på Adam och Wilma.

Läs som läsaren. På tavlan står en mening ur gruppens text: *”Längst in i korridoren står skåpen.”* På frågestunden frågade Ebba hur skåpen ser ut. Sami läser meningen som Ebba: *”Nu vet jag var skåpen står. Nu undrar jag hur stora de är.”* Alla skriver en ny mening, och gruppen lägger meningarna bredvid varandra. Gruppen pekar på Linneas: *”De är nästan lika höga som en vuxen, och varje skåp har ett eget lås.”* Wilma säger: *”Nu ser man att de är stora.”* Var och en gör sin mening bättre.

Visa och pröva. Läraren säger att nästa text är ett brev till någon som inte har varit på skolan, och läser Brevet om Kaos. Hen visar de tre reglerna på blädderblocket och nämner sin egen läsare: *”Min moster i Kiruna har aldrig sett vår skola.”* Hen håller upp tre lappar, *”Två våningar”*, *”Klockan över ingången”* och *”Skolgården”*. Den sista lägger hen åt sidan: *”Min moster har sett skolgården på ett foto.”* Läraren frågar:

"Om brevet gick till Ebba i stället, vilka lappar låg kvar då?" Wilma säger: "Ingen av dem. Ebba ser allt det varje dag."

Tänk och planera. Först läser var och en teckningen från besöket. Hugo hade ritat vaskarna mitt i rummet, fast de står längs väggen. Adam säger: *"Jag glömmer ofta att säga var saker står."* Det blir hans nya mål. Var och en skriver sin läsare på den första lappen. Adam skriver *"Morfar ska se vår skola framför sig"*, och Linnea skriver *"Moster Jenny ska se vår skola framför sig"*. De skriver fem lappar om skolan, och var och en märker det som den egna läsaren redan vet. Linnea märker *"Gul tegelvägg"*: *"Det har jag berättat för moster Jenny."* Adam låter den ligga: *"Morfar har aldrig varit i Sverige."*

Säg. Adam beskriver skolan för Sami ur det andra paret. Sami spelar morfar och ritar det han hör. Han ritar skolan som ett höghus och frågar: *"Hur hög är den? Det sa du inte."* Adam svarar: *"Två våningar, lägre än ditt hus."* Läraren säger: *"Det du svarade nu ska med i texten."* Adam skriver *"två våningar, lägre än morfars hus"* på en ny lapp.

Skriv. Var och en skriver början på sitt brev. Läraren läser Linneas första mening över axeln, *"Det finns en matsal"*, och frågar: *"Vad ser moster Jenny först?"* Linnea svarar *"Skolan, när hon kommer från gatan"*, och skriver det först. Wilma sitter stilla och säger: *"Jag vet inte vad mer. Jag tittar på kortet. Vad liknar det?"* Hon skriver: *"Skolan är lika lång som ett helt kvarter."* Adam dikterar på datorn och säger till Linnea: *"Jag börjar med var den ligger, för det vet morfar inte."*

Läs upp. Paren säger vad de tar reda på till nästa pass. Linnea säger: *"Vad det står på skylten vid ingången."* Läraren påminner eleverna om att ta med läsarens adress, och säger att hen annars kan få den från hemmet.

På bladet Det jag hör står efter passet: Läsaren nämns: Adam, *"Morfar har aldrig varit i Sverige"*, utan att jag frågade. Lagt åt sidan eller lagt till: Linnea, *"Det har jag berättat för moster Jenny."* Kör fast: Wilma, *"Jag tittar på kortet."* Frågan under Skriv: till Linnea, *"Vad ser moster Jenny först?"* Till nästa pass: Sami beskriver i Säg.

Det du ser, och det du gör

Här står det som brukar hända i just den här kursen. Stödtrappan för när en elev fastnar, och det du gör och undviker som lärare, står i Texttyper i grupp. Där står också det du gör under Skriv, i tabellerna Skrivstödet och Eleven som har svårt att få ned texten. [Skrivstrategier](#) är ett A4 på kursens sida att ha i handen under skrivtiden.

Skrivstrategier: niclasfohlin.se/skrivstrategier

Det du ser	Det du gör
Eleven räknar upp det hen ser, i vilken ordning som helst	Fråga <i>"Var står Noor när hon börjar titta? Vad ser hon först?"</i> Eleven lägger lapparna i den ordningen.
Eleven skriver stor, fin eller konstig	Fråga <i>"Stor som vad? Vad liknar det?"</i> Svaret blir en ny lapp.
Eleven lägger åt sidan något som barnet inte vet	Fråga <i>"Vad ritade Noor? Visste du det när du var i hennes ålder?"</i>
Eleven skriver hyvelbänkarna redan första gången hen nämner dem	Fråga som läsaren: <i>"Vilka hyvelbänkar? Dem har jag aldrig sett."</i> Första gången skriver eleven en hyvelbänk eller hyvelbänkar.
Brevet berättar vad eleven gjorde men inget om hur det ser ut	Fråga <i>"Hur ser det ut där? Vad skulle farmor se?"</i>

Det du ser	Det du gör
Eleven vill förklara varför	Låt en mening om varför stå sist, efter beskrivningen. Den räknas inte i stapeln.
Eleven ser vad det är eller var det står, men saknar ordet	Peka på det och säg ordet, som skruvstäd eller längst in. Eleven säger sin mening med ordet och skriver lappen.
Eleven är klar före de andra	Hen bygger ut ett ställe till med en jämförelse, och läser för en kamrat som också är klar.
Texten blir lapparna i rad: <i>"Två våningar. Gul tegelvägg."</i>	Lägg läsarens teckning från Säg bredvid. Fråga <i>"Vad ritade läsaren fel? Vad sa du då?"</i> Eleven skriver meningen hen sa.
Eleven har varit borta	Kamraten visar planen och säger vad de valde och varför. Eleven skriver vidare där paret är. Missade hen pass 1, skriver hen den korta texten i tio minuter när hen kommer. Brevet om skolan postar du då efter pass 10.
Eleven har ingen att skriva brevet till	Brevet går till någon annan som inte har varit på skolan, som en tidigare lärare, eller till reservläsaren. Se Breven, vecka 4.

Var hittar du texterna och läsarna?

Texterna står under Kursens material, direkt efter sidan för den vecka de hör till. Mentortexterna är två texter ni har som förebild: Slöjdsalen i vecka 1, som är skriven till Noor, åtta år, och Brevet om Kaos i vecka 4, som är skrivet till en farmor. Du kan byta texterna mot egna. Då behöver du två korta texter om samma sak, som skiljer sig åt på en punkt, och en beskrivning där du kan säga vem den är skriven till.

I åk 4–5 bokar du en förskoleklass, en etta eller en tvåa. I åk 6–7 bokar du en klass i åk 4 eller 5. Paret beskriver ett rum och vad man gör där, som NO-salen eller musiksalen. Rummet väljer paret i slutet av pass 1, ur listan Det vi inte visste i barnens ålder. Slöjdsalen och hemkunskapssalen har kursens egna texter, så dem väljer paren inte. Be barnens lärare om tre saker före kursen, och ge hen bladet Till läraren i den yngre klassen. I pass 2 kommer ett barn till varje par, ställer sina frågor och ritar hur hen tror att parets rum ser ut. Mellan pass 4 och pass 6 läser barnens lärare texterna högt, och barnen ritar igen. I pass 6 kommer samma barn på besök.

Har skolan inga yngre elever, som en skola med åk 4–9, är läsarna i första hand de elever som ska börja hos er nästa läsår. De går i sin klass på den andra skolan, och ni gör frågestunden och besöket på distans (Besöket, vecka 3). Går inte det, är läsaren en förälder hemma. Eleven tar hem bladet Barnets frågor, och föräldern frågar och ritar. Sedan läser föräldern texten och ritar igen, och i pass 6 visar eleven foton av platsen. Kan ingen hemma vara läsare, får eleven en vuxen på skolan som läsare, någon som inte har varit i rummet. Eleverna väljer själva läsarna av breven i pass 7, och hur breven går iväg och svaren kommer står på sidan Breven, vecka 4.

Breven har tre regler. Skriv dem på blädderblocket till pass 7.

En sak, en plats eller ett djur	Det eleven vill visa	Någon som kan svara
Ingen människas kropp beskrivs, varken en kamrats, en lärares eller elevens egen	Eleven beskriver bara det hen vill att läsaren ska se, och inget privat hemifrån	Läsaren finns på riktigt, har inte sett det och kan svara på brevet om skolan före pass 11

Åk 4–5 och åk 6–7

Kursen är densamma i alla årskurser. Det som skiljer är vilken yngre klass som läser och några ord som eleverna övar på. Går eleverna i olika årskurser, väljer du den som de flesta går i.

Vad	Åk 4–5	Åk 6–7
De yngre barnen	En förskoleklass, en etta eller en tvåa. Finns de inte på skolan, se Var hittar du texterna och läsarna?	En klass i åk 4 eller 5. På en skola med bara åk 7–9 är barnen elever i åk 6 på den skola som gruppen kom från. Se Besöket, vecka 3
Orden för läget	Orden på kortet Ord för var	Också mått i centimeter och meter
Läsarens frågor	De fyra på kortet	De fyra, och från pass 9 en rad till
Brevet	För hand, eller med elevens skrivstöd	För hand, på dator eller med elevens skrivstöd
Orden	Beskrivning, beskrivande text och det läsaren frågar på kortet. Rubrik och inledning i vecka 6	Också rubrik och inledning, redan från vecka 1

I åk 6–7 använder du orden rubrik och inledning redan när ni läser Slöjdsalen i pass 2: rubriken säger vad det är, och inledningen ger helheten. I åk 6–7 skriver du för hand en rad till på kortet Ord för var: ”mått i centimeter och meter”. I åk 6–7 visar du i pass 9, under Visa och pröva, hur du skriver det som är nytt för läsaren, och var och en skriver en rad till på sitt kort Läsarens frågor: ”Första gången en hyvelbänk, sedan hyvelbänken.” I åk 6–7 skriver eleven brevet för hand, på dator eller med elevens skrivstöd.

Material du behöver

Material	Hur många	När och hur ni använder det
Lappar	Ett ark per par räcker till ungefär tre pass	Varje pass från pass 3. Hur du gör lapparna, och vad eleverna skriver på dem, står under Till läraren: lapparna
Bladet Planen	Ett per par i vecka 2 och 4, ett per elev i vecka 5	I delen Tänk och planera. Eleverna lägger lapparna i ordning i den vänstra rutan, och minst en lapp i den högra, Åt sidan
Kortet Läsarens frågor	Ett per par, och ett per elev från pass 8. Ord för var får den som beskriver	I delen Säg, och när någon läser en text som läsaren
Halva A4 att rita på	Några per elev och pass	När en läsare ritar, och när alla ritar lärarrummet i pass 3
Bladet Barnets frågor	Två per par	Pass 1, när paren övar, och pass 2, med barnet. Sedan ligger det framme när paren planerar, till och med pass 6
Diagrammet Mina texter och bladet Mitt mål	Ett av varje per elev, i mappen	Eleven läser målet i Tänk och planera, och skriver vad hen tar med sig när en text är klar. Hen fyller i staplarna i pass 6, 8 och 11

Material	Hur många	När och hur ni använder det
Sidan Strukturen, vecka 1: Lika och olika, och bild A och bild B	En sida per bord, och en bild A, en bild B och en pärm per par	Pass 1. Bilderna står direkt efter sidan
Veckans texter	Ett blad per par	Texterna står efter veckans sida i vecka 1, 3, 4 och 6. Av Två texter och Uppgifter skriver du ut elevens sida
Bladet Något du aldrig har sett	Ett per elev, två gånger	Pass 1 och pass 11. Uppgiften, och hur du svarar, står under Till läraren: de korta texterna
Brevpapperet, kuvert och frimärken	Fyra brevpapper, två kuvert och två frimärken per elev, utrikes om läsaren bor i ett annat land	Pass 7 till 12. Hur breven går iväg och svaren kommer står under Breven, vecka 4
Foton av barnens teckningar	Ett per elev	Pass 6, utskrivna kvällen före
Ett foto av lärarrummet	Ett	Pass 4, utan människor och utan papper som går att läsa
Bladet Det jag hör	Ett per vecka	I handen medan paren planerar, beskriver och skriver
Bladet Till läraren i den yngre klassen	Ett	Före kursen
En mapp per elev, skrivpapper, färgpennor och gem	En mapp per elev	Varje pass
Ett blädderblock och häftmassa, eller en dator med projektor	Till gruppen	Din text (pass 3 och 4), gruppens text (pass 5), listan Det vi inte visste i barnens ålder (pass 1 till 6), dina två versioner (pass 5 och 9) och reglerna för breven (pass 7)
En dator eller platta med elevens skrivstöd	En per elev som skriver bäst så	I delen Skriv. Bestäm före kursen, med klassläraren, hur varje elev skriver

Allt du skriver ut står under Kursens material och i planeringsmallarna.

Det eleverna blir bättre på, vecka för vecka

Gruppen går vidare varje vecka, eftersom läsarna väntar på texterna.

Pass	Fokus	Lärarens roll	Eleverna blir bättre på
1–2	Läsaren: en kort text till dig, och frågestunden med barnen	Du är läsaren och svarar på den korta texten.	Att läsa som läsaren och säga vad de ser framför sig och vad de undrar.
3–4	Du visar: din beskrivning av lärarrummet	Du tänker högt och beskriver lärarrummet. Paren gör efter dig.	Att välja för läsarens skull och säga valet högt.
5–6	Gruppens text till barnen, och besöket	Du håller pennan, och eleverna väljer.	Att ge läsaren helheten först, med vad det är, var det finns och vad det liknar.
7–8	Parens text: brevet om skolan	Du lyssnar innan du frågar vem som läser.	Att säga det som bara den här har, med exakta ord, och lägga åt sidan det läsaren redan vet.
9–10	Egen text: brevet om en sak, en plats eller ett djur	Eleven gör stegen själv, och du är läsare åt den som behöver det.	Att säga vem som ska läsa och vad läsaren ska se, innan de skriver.
11–12	Svaren: en ny kort text, och svaren på brevet om skolan	Du lägger den nya korta texten bredvid den första.	Att känna igen en uppgift som ber om en beskrivande text, och se när den också ber om en förklaring.

Följ upp effekten

Du ser om kursen hjälper i det du hör och i det eleven skriver. Barnens teckningar och läsarnas svar ligger bredvid texterna, och eleven följer sina texter i diagrammet Mina texter. Saknar elevens stapel Till barnet en ruta för vad det är och var eller för vad det liknar, beskriver eleven i Säg i pass 7, och du är läsaren och frågar "Vad är det, och var? Vad liknar det?" Efter Uppgift 1 beslutar du hur eleven går vidare. Ger varje fråga på kortet Läsarens frågor en ruta i stapeln Efter kursen, avslutar du insatsen. Annars, om stapeln Efter kursen har högst en ruta fler än stapeln Första korta, tar du upp det med elevhälsan. Annars går eleven en period till på tre veckor, vecka 4 till 6 med nästa grupp, och skriver två nya brev till nya läsare.

Det jag hör	I varje pass skriver du på bladet Det jag hör vad två eller tre elever säger.
Diagrammet Mina texter	I pass 6, 8 och 11 fyller eleven i diagrammet Mina texter och ser om målet syns i texten.
Den första korta texten	I pass 11 räknar eleven den första korta texten utan det hen skrev under strecket i pass 2.
Den sista korta texten	Eleven skriver den sista korta texten i pass 11, lägger de två korta texterna bredvid varandra och fyller i stapeln Sista korta.
Uppgift 1	När gruppen samlas efter fyra till sex veckor, skriver eleven Uppgift 1 i Uppgifter, vecka 6. Ta fram svaren på de egna breven, ditt svar på den korta texten från pass 11 och elevens mål från pass 12. Skriv ut elevens sida av Uppgifter, vecka 6. Lägg fram den, lappar, bladet Planen, kortet Läsarens frågor, halva A4 och mapparna. Fråga klassläraren om eleven säger vem som läser.

Mål: det eleven gör efter kursen

Det övergripande målet är att eleven ska kunna beskriva så att läsaren ser det framför sig.

Efter kursen gör eleven oftare det här:

☐ Säger vem som ska läsa och vad läsaren ska se, innan hen skriver	☐ Ger läsaren helheten först, med vad det är, var det finns och vad det liknar, och tar sedan delarna i den ordning läsaren ser dem
☐ Säger det som bara den här har, med exakta ord, och lägger åt sidan det läsaren redan vet	☐ Jämför sin text med en annan och säger vad hen tar med sig till nästa text
☐ Känner igen en uppgift som ber om en beskrivande text, och ser när den också ber om en förklaring	

Checklista inför kursen

☐ Boka en yngre klass före pass 2, helst en vecka före kursen.
☐ Välj eleverna, bestäm deras skrivstöd och sätt ihop paren.
☐ Skriv ut till pass 1 bladet Något du aldrig har sett, bladet Mitt mål, diagrammet Mina texter och elevens sida i Två texter, vecka 1: Skåpet, ett blad per par.
☐ Läs Texttyper i grupp, och öva högt på din beskrivning av lärarrummet med manuset Visningen, vecka 2.
☐ Fotografera lärarrummet, och be en kollega på en annan skola vara reservläsare.
☐ Köp kuvert och frimärken, och boka dagen då ni samlas.

Kort om grunden

Kursen bygger på en skrivstrategi i steg, som börjar med läsaren. Läraren visar strategin och tänker högt, och tar sedan bort stödet lite i taget (Harris och Graham, 2017; [Fohlin och Wilson, 2027](#)). I en amerikansk studie i åk 5 och åk 9 beskrev eleverna figurer, och en läsare skulle välja rätt figur bland flera som liknade varandra. Läsarna behövde först en jämförelse som gav helheten och sedan form och läge. Bara hos de elever som själva hade läst andras beskrivningar och parat ihop dem med figurerna var förbättringen på nya beskrivningar statistiskt säkerställd (Hollaway, 2000). Elever i 14–15-årsåldern såg två kamrater lösa samma skrivuppgift, jämförde hur kamraterna gjorde och sa vem som gjorde bäst. De lärde sig mer än elever som själva gjorde samma uppgifter (Rijlaarsdam m.fl., 2008). Kursens jämförelser av två texter har stöd i det. I en norsk fallstudie skrev eleverna av faktaboken, i en klass i samma ålder som åk 6, tills de skrev för yngre klasser om något de själva hade prövat (Bjørkvold, 2015). Studierna gällde hela klasser och inte elever som behöver stöd i att skriva, och belägget är måttligt.

Bygger på Harris och Graham (2017), Hollaway (2000), Rijlaarsdam m.fl. (2008), Bjørkvold (2015) och [Fohlin och Wilson, Skriv! \(utkommer 2027\)](#).

Bilderna i filmerna och figurerna På bordet: Fluent Emoji, © Microsoft Corporation, MIT-licens.

Materialet, planeringsmallarna och lathunden hör inte till den här filen. De står på niclasfohlin.se/stodundervisning/texttyp-beskrivande-text och i filen Allt om metoden.